

RISURI ȘI AMENINȚĂRI CU IMPACT ASUPRA MEDIULUI DE SECURITATE EUROATLANTIC, GENERATE DE CLIMATUL DE INSTABILITATE DIN SPAȚIUL EST EUROPEAN ȘI ZONA EXTINSĂ A MĂRII NEGRE

THE RISKS AND THREATS THAT COVER THE EURO ATLANTIC SECURITY FIELD, DRIVEN BY THE EASTERN EUROPEAN AND EXTENDED BLACK SEA AREA INSTABILITY

Col.dr. Ovidiu MOȘOIU*
Col.conf.univ.dr. Iulian MARTIN**

Instabilitatea din Zona Extinsă a Mării Negre și mai ales criza din Ucraina pot afecta securitatea și stabilitatea statelor vecine și chiar a continentului în ansamblu. Cauzele sunt multiple, dar alianța NATO și UE sunt obligate să intervină pentru menținerea securității și păcii, pentru apărarea populațiilor și teritoriilor statelor membre. Situația tensionată din Europa de Sud-Est poate afecta alimentarea cu energie a statelor europene lucru ce ar determina o reacție negativă a opiniei publice în ansamblu care ar afecta și mai mult interesele statelor din acest areal.

The instability that surrounds the extended area of the Black Sea and specially the Ukrainian crisis, could affect the security and stability of the neighbors and even the whole continent. The causes are multiple, but NATO and EU are forced to interfere in order to maintain the security and peace, to protect the people and the territories of the member states. The tense situation in the Eastern Europe could affect the energetic supply of the European states which would generate a negative reaction of the public opinion and would affect even more the states interests in this area.

Cuvinte-cheie amenințări; criză; interes; pericol; politică; riscuri; securitate; spațiu.

Keywords: threats; crisis; interests; danger; policy; risks; security; area.

Astăzi, mai mult ca oricând vorbim despre influențele fenomenului de globalizare și regionalizare asupra situației și relațiilor internaționale, asupra dezvoltării și extinderii crizelor. Cauzele acestor fenomene sunt multiple, dar, în prezent, schimbul de informații efectuat prin intermediul multitudinii de canale, condiționarea și dependența fenomenelor ce se produc în comunitățile umane reprezintă în accepțiunea multor specialiști motivul amplificării efectelor unei crize care se manifestă la un moment dat într-o anumită locație. În aceste condiții, riscul extinderii unei crize militare,

financiar-bancare sau politico-militare într-o zonă care ar putea afecta milioane de oameni este mult mai mare. Cauzele crizelor actuale sunt amplificate de nivelul resurselor la dispoziția actorilor statali, securitatea energetică și cibernetică, rivalitățile istorice dintre state în special din cauza disputelor teritoriale, diferențele culturale și religioase, interdependențele manifestate pe piața de capital, datoriile publice ale statelor, scăderea producției economice și a exporturilor etc. Toate aceste chestiuni modifică comportamentul actorilor statali sau nonstatali afectați, pe plan zonal și internațional.

Pe fondul schimbărilor ce se petrec în zona de sud-est a Europei, în statele limitrofe crizelor pot apărea probleme economice și sociale stimulate de măsurile impuse de organizațiile internaționale subiecților aflați în disputele teritoriale, lucruri ce

*Academia Forțelor Aeriene „Henri Coandă

e-mail: ovidiu_mosoiu@yahoo.com

**Universitatea Națională de Apărare „Carol I”

e-mail: imartinlfd@yahoo.com

pot afecta schimburile comerciale în derulare și termenele contractelor de furnizare a resurselor energetice necesare bunului trai al populațiilor și funcționării normale a economiilor și așa afectate de criza financiară. Evenimentele amplifică îngrijorările privind siguranța energetică sau securitatea națională și pot evolua rapid extinzându-se la nivel european sau chiar mondial.

Europa de Sud-Est și Zona Extinsă a Mării Negre, spațiu geopolitic de interes pentru marii actori de securitate contemporană

Pentru început, la acest subiect, ne-am îndreptat atenția cercetării științifice asupra delimitării fizice a zonei Europei de Sud-Est și a Zonei Extinse a Mării Negre despre care vom dezvolta problematica propusă. Studiind mai multe surse de informare din domeniul geopoliticii, securității și strategiei am ajuns la concluzia că această arie este una foarte importantă din perspectiva domeniilor enumerate și totodată se află în atenția tuturor actorilor statali și nonstatali ce aparțin acestei zone, dar și celor din afara ei. Actorii statali principali din această zonă sunt cei care din punct de vedere geografic se regăsesc în Peninsula Balcanică, statele riverane la Marea Neagră și statele din Caucaz. De la vest spre est, spațiul este delimitat de Balcani și Marea Caspică, iar de la sud la nord zona se întinde între Cipru până în nordul Ucrainei. Prin urmare, în acest areal sunt state foarte importante în balanța de putere zonală gen Rusia și Turcia, state cu putere medie România, Ucraina, Bulgaria, Grecia și state care tind să-și dezvolte statutul și relațiile internaționale cum sunt Georgia, Moldova, Armenia, Azerbaidjan, Albania și statele din Balcani.

În acest areal destul de întins au fost și sunt în derulare o serie de crize (unele conflicte înghețate) dintre care amintim conflictele din Abhazia și Osetia, regiunile din Georgia; conflictul ruso-georgian; conflictele dintre Azerbaidjan și Armenia pentru regiunea Nagorno-Karabah; Moldova și Transnistria; conflictul ruso-cecen și criza Ucrainiană demarată la sfârșitul anului 2013 și începutul anului 2014. Totodată, trebuie amintite relațiile reci dintre Grecia și Turcia, state membre NATO. Se pare că această regiune este marcată și încărcată de o permanentă stare conflictuală care își are originile din istoria tumultuoasă a statelor amintite. Să nu uităm faptul că și Primul Război Mondial a avut scânteia în Balcani, arie în care astăzi

asistăm la criza din Kosovo și în care după 1990 s-a înregistrat cel mai sângeros război ce a avut loc în Europa, după 1945, și în urma căruia s-a destrămat Iugoslavia. Prin urmare, vorbim despre două focare de instabilitate, Caucazul și Balcanii, care induc o stare de insecuritate economică și energetică în toată zona Mării Negre (inclusiv în zona extinsă a acesteia), cu tendințe de sporire a conflictualității. Prin toate aceste exemple de insecuritate s-a atras atenția marilor puteri occidentale și principalelor organizații de securitate și politico-militare din care amintim OSCE, ONU, NATO, UE.

Organizațiile de securitate și marile puteri au fost nevoite să intervină în aceste crize mai noi sau mai vechi în scopul limitării lor și stabilizării zonei. Efectele unor asemenea divergențe au depășit granițele fizice ale statelor implicate nemijlocit creind sentimente de insecuritate pentru întreaga Europă. Mai mult, după 1990, organizațiile cu vocație de securitate zonală și mondială NATO și UE au pus în aplicare politica ușilor deschise extinzându-se către est, asigurând prin aceasta o soluție viabilă pentru stabilitate și securitate. România, membră NATO din 2004 și UE din 2007, a ajuns să fie granița de est a celor două sisteme politico-militare și prin urmare expusă unor riscuri și pericole zonale prin simpla vecinătate cu statele aflate în conflicte și crize. De altfel, după 1990, riscurile, pericolele și amenințările la adresa României au fost într-o permanentă creștere ceea ce a influențat politica internă și externă a statului. Prin măsurile luate de clasa politică până în prezent s-au realizat obiective impotante pe linia securității statale, dar mai sunt multe de făcut în ceea ce privește politica internă care trebuie să țintească revigorarea economică, creșterea locurilor de muncă, îmbunătățirea sectorului de sănătate, învățământul etc.

Securitatea în zonă depinde, în acest moment, de implicarea consecventă a NATO, UE, OSCE și chiar a unor mari puteri statale: SUA, Marea Britanie, Germania, Franța, deoarece nu există o percepție unanimă privind viitorul acesteia și asupra statutului fiecărui stat din regiune în parte. Orientarea politică a statelor mai mici către integrarea în NATO și UE garantează implementarea principiilor sociale democratice și ale economiei de piață cu o perspectivă clară asupra soluționării conflictelor înghețate care sunt înăbușite în multe locuri și de prea mult timp.

Rusia nu poate renunța la politica sa expansionistă în zona Mării Negre fixată cu mult timp în urmă având probleme teritoriale și dispute pe baza graniței cu Ucraina. În același timp încurajează și sprijină direct acțiunile separatiste (de proclamare, recunoaștere și menținere a independenței) ale populației rusofone din regiunile de est și sud ale Ucrainei, Transnistriei, Abhaziei și Osetiei de Nord care pot crea acea zonă tampon denumită Nova-Russia¹. În același timp, Rusia dorește să fie tratată ca o mare putere continentală cu drepturi egale în ceea ce se dorește (în viziunea ei) a fi securitatea europeană unică de la țărmul Oceanului Atlantic până limita estică europeană. Totodată, Rusia este interesată de înființarea organizației Eurasiatice, o organizație tip UE în zona ei de influență care să cuprindă fostele state din CSI și statele asiatice printre care și China.

SUA poate folosi influența din acest areal ca punct de plecare pentru acțiunile de control și de influență în Orientul Mijlociu și în zona Mării Caspice bogată în resurse energetice. Marile puteri europene dependente de gazul rusesc folosesc Marea Neagră ca punte de legătură pentru diversificarea surselor de energie și a traseelor acestora cu punct de plecare din zona Mării Caspice. Un rol important în această ecuație îl poartă Turcia, stat membru NATO cu ieșire la Marea Neagră, care prin poziția sa strategică ce leagă zona Mării Negre cu Orientul Mijlociu garantează securitatea traseelor energetice care pot alimenta statele din centrul și vestul Europei cu petrol și gaze din zona Mării Caspice.

Turcia, din punct de vedere energetic, este de fapt un stat care asigură tranzitul hidrocarburilor din zona Mării Caspice care prin contractele semnate² este implicat atât în politica UE de asigurare energetică, dar și în politica Rusiei de livrare a acestor resurse de care dispune. Concomitent, acest stat asigură legătura politico-diplomatică între estul Europei și vestul acesteia, fiind interesat de aderarea la UE. Cu toate acestea, Turcia nu este întodeauna pe aceeași lungime de undă cu ideile vecinilor sau ale aliaților (a se vedea problema siriană în care îi susține pe insurgenți/rebeli, contrar poziției Rusiei; poziția diferită în problema israeliană și iraniană față de SUA).

Pe fondul acestor dispute dintre statele din regiune, se remarcă încă o problemă care influențează traseele maritime comerciale sau militare cu ieșire la Marea Mediterană. Toate acestea se unesc

în strâmtoarele Bosfor, Dardanele și Marea Marmara controlate de Turcia și, ulterior, în Marea Egee controlată de Grecia și Turcia. Disputele dintre aceste două state membre NATO pot crea blocaje și situații foarte dificile pentru toate celelalte state care au ieșire la Marea Neagră, mai ales provocatoare pentru Rusia a cărei Flotă Maritimă Militară este staționată în portul din Crimeea, peninsulă recent anexată de marea putere de la răsărit.

Impactul riscurilor și amenințărilor care se manifestă în zona de sud-est a Europei și Zona Extinsă a Mării Negre asupra mediului de securitate euroatlantic

Amenințările emergente, asimetrice și de tip hibrid sunt la rândul lor tot atâtea probleme de rezolvat pentru statele din sud-estul Europei. Dintre aceste tipuri de amenințări putem enumera: terorismul; migrația ilegală; traficul de droguri, arme și carne vie; proliferarea ANM și șantajul cu acestea; mișcările de insurgență. Dar cum nimic nu este de ajuns în epoca pe care o traversăm, iată că a apărut o nouă amenințare la securitatea zonală reprezentată de acțiunile criminale și cu un nivel de violență greu de anticipat ale autointitulatului stat Islamic din Iraq și Levant (ISIL). Justificarea acțiunilor în numele jihadului duce la înrăutățirea traiului pentru populația din Siria și Iraq, precum și pentru statele limitrofe. Extinderea acțiunilor acestora este îngrijorătoare, deoarece au fost semnalate persoane și celule ale acestei grupări teroriste inclusiv pe teritoriul statelor membre NATO și UE. Deși SUA și aliații săi arabi împreună cu o coalitie de state au început o campanie aeriană de bombardare și de nimicire a pozițiilor ocupate de această grupare continuatoare a Al-Qaeda, rezultatele nu sunt cele scontate, deoarece reprezentanții ISIL și-au schimbat tacticile nemaifiind grupați în locuri separate, ei acționând dispersați printre populația civilă, îngreunând sarcinile acțiunilor executate din aer. Acest lucru duce indirect la necesitatea unei campanii terestre, lucru mai greu de acceptat de către opinia publică din statele coaliției recent formată în acest scop. Acțiunile sunt justificate invocând articolul 51 din Carta ONU.

Instabilitatea din Siria și nordul Iracului afectează țările vecine inclusiv statele membre NATO, fapt pentru care aliații monitorizează situația și sprijină popoarele din zonă în vederea prezervării păcii și securității. În acest sens, Alianța condamnă

cu tărie acțiunile autointitulatului *stat Islamic*, care prin faptele iresponsabile și de cruzime³ ale reprezentanților săi atrag ura și indignarea întregii lumi. Curios este că faptele lor de „bravură” și violente sunt îndreptate împotriva civililor nevinovați și fără apărare, au un scop religios și caracter etnic. Membrii ISIL, autodeclarați urmași ai Califatului Islamic, nu reprezintă o noutate în Iraq, deoarece și-au făcut apariția cu câțiva ani înainte de retragerea forțelor SUA din Iraq unde a acționat în opoziție față de conducerea statală la acea vreme, fiind de fapt „înrușiți” cu organizația Al-Qaida. Acțiunile lor antiumane au provocat multe crime în rândul populației civile care nu se supun regulilor impuse de ei, devenind o amenințare transnațională.

Criza umanitară și haosul din Siria sunt cauzate de politica internă a regimului președintelui Assad fiind dublată de acțiunile iresponsabile ale ISIL. Starea de insecuritate este resimțită în întreaga regiune⁴ și datorită milioanele de refugiați care au părăsit Siria. Ca urmare la această stare, Alianța a întărit prezența în Turcia inclusiv prin instalarea sistemelor de rachete Patriot. Pericolul întrebuițării armelor chimice de către armata siriană împotriva populației civile încă mai există, în ciuda măsurilor de distrugere a lor luate de Consiliul ONU prin rezoluția UNSCR nr. 2.118 și a misiunii Organizației pentru Interzicerea Armelor Chimice (OPCW⁵).

În contradicție cu situația statelor și regiunilor din fosta URSS, țărilor din flancul estic al NATO: România, Bulgaria, Grecia și Turcia, toate cu ieșire la Marea Neagră, le revine o sarcină deosebit de importantă în stoparea și în descurajarea acțiunilor destabilizatoare ce se manifestă în zona în care trăim. Dezvoltarea bazelor militare SUA instalate în aceste țări, intensificarea exercițiilor comune NATO în zonă și sporirea prezenței militare NATO pe apă, aer sau uscat în zona europeană de est, sud-est și în Marea Neagră, au un efect descurajator garantat pentru orice act nesăbuit de acțiune împotriva populațiilor și teritoriilor statelor membre NATO și UE. Totodată, aceste acțiuni comune ale forțelor aliate în zona de est și sud-est a Europei sporesc încrederea populației și totodată arată unitatea Alianței.

România deși are o deschidere la mare de 245 km, reprezentând 6% din totalul litoralului Mării Negre are o importanță deosebită din punct de vedere geostrategic și geopolitic, deoarece pe

teritoriul ei se regăsesc principalele brațe de vărsare ale Dunării în mare pe care le și controlează, precum și canalul Dunăre-Marea Neagră, elemente prin care se poate asigura navigația dinspre mare spre continent și invers. Mergând pe fluviu către nord se asigură legătura dintre Marea Neagră și Marea Nordului prin canalul Main-Rin. Importanța geostrategică este asigurată și de poziția geografică a țării, fiind situată la intersecția spațiilor europene (balcanice), asiatice și ale Orientului Mijlociu, totul în legătură cu deschiderile pe care le asigură Marea Neagră spre Marea Caspică și Marea Mediterană. Forțele Marinei Militare sunt garantul libertății de navigație pe traseele maritime și fluviale în zona noastră de responsabilitate, asigurând totodată apărarea și promovarea intereselor naționale (inclusiv ale UE) în zona amintită.

România este importantă și din punct de vedere energetic datorită resurselor de petrol, gaze, numărului suficient de mare de rafinării pe care le deține și facilităților portuare. Libertatea de acțiune a țării în zona economică exclusivă la mare se asigură prin misiunile îndeplinite de forțele navale române. Luând în considerare aceste aspecte putem trage speranța ca într-un viitor apropiat țara noastră să devină independentă din punct de vedere energetic, rezolvându-se problema interesului național fundamental în acest sens. Promovarea interesului național la Marea Neagră presupune inclusiv dezvoltarea interesului maritim (naval) național, în competiție cu interesele similare ale celorlalte state din arealul zonei sud-est europene.

Instabilitatea din zona extinsă a Mării Negre și mai ales criza din Ucraina pot afecta alimentarea cu energie a statelor europene. Acest lucru trebuie să fie luat în serios de NATO și UE în ideea rezolvării situațiilor tensionate prin cooptarea Rusiei la discuții și tratative politice serioase. Marea Neagră, la rândul ei, trebuie să devină o mare sigură, ce poate asigura schimburi comerciale echilibrate și în care fiecare stat riveran să aibe drepturi egale permise de dreptul internațional. Nu trebuie omisă situația încă nerezolvată din Balcani, respectiv din Kosovo și fostele state membre ale Iugoslaviei.

În vederea creșterii încrederii dintre statele din zonă este necesar să se dezvolte mecanismele de cooperare existente gen BLACKSEAFOR⁶. Rusia nu trebuie să lipsească din cadrele de cooperare posibile în zona de sud-est europeană.

UE este implicată mai mult în rezolvarea problemelor din Peninsula Balcanică și implicit în zona Mării Negre prin politica de vecinătate inclusiv prin acțiunile României, Bulgariei și Greciei având în vedere și posibila aderare a Turciei la UE. Totodată este implicată în monitorizarea situației la granița ruso-georgiană în urma conflictului dintre cele două state din 2008 și la frontiera moldo-ucrainiană⁷.

Printre problemele UE se numără securitatea energetică, securitatea cibernetică, creșterea șomajului, creșterea imigrației clandestine, riscurile atacurilor teroriste⁸ sau cu rachete balistice, criza financiară etc. Din punct de vedere energetic, problemele sunt cauzate de creșterea consumului, securitatea aprovizionării și diversificarea surselor, dependența de importurile de gaz și petrol, resursele limitate la dispoziție din subsolurile statelor membre, consumul ineficient de resurse energetice, rețeaua de transport insuficient dezvoltată, investiții mici în domeniu. Sinergia pentru Marea Neagră, Politica de vecinătate sau Parteneriatul estic cu state din fostul spațiu sovietic, dar aflate în regiunea Mării Caspice, sunt câteva inițiative ale UE în zona de sud-est europeană menite să asigure siguranța energetică pe continentul european.

Situația din Balcanii de vest este în atenția UE și NATO. Misiunile întreprinse de cele două organizații au drept scop pacea și stabilitatea în zonă. Dialogul dintre Kosovo și Serbia este încurajat pentru a detensiona relațiile bilaterale în baza acordului încheiat în aprilie 2013. NATO încurajează progresele din Serbia și Kosovo și dezvoltă un parteneriat bilateral cu Serbia. Totodată, Alianța va continua misiunea KFOR în cooperare cu UE și autoritățile locale. Dacă situația se va îmbunătăți este luată în considerare și o reducere treptată a mărimii forței care staționează în zonă.

Situația politico-militară din estul și sud-estul Europei în urma amplificării crizei din Ucraina

În perioada actuală, mediul de securitate și mediul operațional sunt în continuă schimbare, volatile, iar amenințările și provocările la adresa securității statelor și stabilității regionale și mondiale sunt în creștere și foarte diversificate.

Anexarea Peninsulei Crimeea de către Rusia, teritoriu ce a aparținut Ucrainei din 1954 până în luna martie 2014, reprezintă acțiunea concretă

a marii puteri de la răsărit care nu respectă convențiile internaționale semnate. Ultimul dintre aceste documente este Memorandumul/Tratatul de la Budapesta din decembrie 1994 prin care Rusia alături de SUA și Marea Britanie se angajau să garanteze independența, integritatea teritorială și suveranitatea Ucrainei în schimbul transferului armelor nucleare ce au aparținut URSS de pe teritoriul său către Rusia, *deținătoare de drept a armelor nucleare*⁹, pentru a fi distruse. Ulterior, secvenței anexării Crimeei a apărut un nou focar de instabilitate în estul Ucrainei, mai precis în regiunile Luhansk și Donetsk unde se manifestă și în prezent tendințe separatiste de către naționaliștii ruși pe fondul sprijinirii lor de către Rusia cu logistica necesară acțiunilor militare.

Acțiunile politico-militare ale Rusiei desfășurate contra intereselor de securitate și integrității Ucrainei, în anul 2014, țară vecină cu unele state membre NATO printre care și România, aduce grave atingeri viziunii de pace pentru Europa pe care o are Alianța și UE în raport cu spațiul euroatlantic. Aceste acțiuni contrare tratatelor și convențiilor internaționale semnate, pot avea consecințe pe termen lung pentru pacea și securitatea pe continent și chiar pe plan mondial.

NATO și UE condamnă în termenii cei mai vehemenți acțiunile Rusiei de anexare a Peninsulei Crimeea (act pe care nu îl recunoaște pe plan internațional) și demonstrația de forță executată la granița de est a Ucrainei. Solicită în același timp Rusiei să oprească sprijinul separatiștilor rusofoni și acțiunile acestora din partea de est a statului independent și suveran Ucraina. Rusia trebuie să respecte prevederile tratatelor internaționale, obligațiile și dreptul internațional, să stopeze acțiunile agresive împotriva Ucrainei. Totodată, Alianții recomandă Rusiei să oprească acțiunile provocatoare și sfidătoare la adresa vecinului său din vest în vederea instalării păcii și securității în zonă, făcând loc soluționării politice a diferendului existent. Mai mult, Europa, prin reprezentanții de bază ai ei, respectiv președintele Franței Francois Hollande și cancelarul Germaniei Angela Merkel, au făcut pași importanți în direcția evitării amplificării conflictului deschis din estul Ucrainei prin medierea condițiilor de armistițiu între forțele ucrainiene și separatiștii ruși, desfășurat la Minsk¹⁰ (în prezența președinților Ucrainei și Rusiei, Petro Porosenko și Vladimir Putin) și de retragere a

armamentului greu din zonă în vederea aplicării acordului de pace și a bunei vecinătăți.

Alianța este nevoită să sprijine statele membre NATO din zona Mării Negre care se simt amenințate de acțiunile posibile. În vederea determinării Rusiei ca să pună capăt acțiunilor destabilizatoare în estul Europei și aplicării unor măsuri politice de rezolvare a diferendelor, UE, SUA și alte state membre G7 au aplicat sancțiuni economice și comerciale, au redus accesul la tehnologia de vârf pentru produse necesare în sectorul de apărare și energetic precum și restricții la exportul bunurilor cu dublă întrebuințare, interzicând unele drepturi persoanelor ruse responsabile de criza creată. Nerespectarea înțelegerilor internaționale la care este parte, violarea dreptului internațional prin acțiunile regretabile recente ale ei din estul Ucrainei, Rusia, pune în pericol și relațiile de încredere bilaterală construite, în timp, cu NATO. Valorile strategice pe care a fost întemeiat parteneriatul și Consiliul NATO-Rusia sunt afectate drept urmare Alianța își rezervă dreptul de a suspenda relațiile și acțiunile practice în acest cadru, dar continuă să aibă relații politice în vederea remedierii situațiilor create. NATO nu amenință și nu are nici un interes să se confrunte cu Rusia. În Europa, fiecare stat trebuie să-și aleagă singur calea de urmat pe linia securității economice, sociale și statale, respectându-se arhitectura generală de securitate.

Pe fondul climatului de instabilitate din zonă, Alianța, la cererea statelor limitrofe Ucrainei, a luat și unele măsuri de sporire a prezenței militare în aceste state NATO din estul Europei, planificând, în anul 2015, numeroase exerciții joint concomitent cu luarea deciziei de înființare a unor comandamente necesare coordonării reacției rapide în această parte a Europei, din care două comandamente multinaționale (unul tip divizie) se vor înființa la București și vor fi funcționale începând cu anii 2016, respectiv 2018.

Concluzii

Reinstaurarea stabilității și democrației veritabile în Ucraina sunt obiective de bază pentru menținerea securității în vecinătatea UE și NATO. Pentru aceste lucruri, ambele organizații sprijină reformele în Ucraina, respectă integritatea și dreptul ei la autodeterminare în cadrul frontierelor recunoscute pe plan internațional. Incusiv ONU este interesat de menținerea securității zonale în

Europa de est, fapt pentru care sprijină la rândul ei suveranitatea statului ucrainian prin Rezoluția nr. 68/262, respingând actul ilegal al anexării Crimeei de către Rusia. Pe lângă ONU, UE și NATO, și OSCE a luat atitudine vizavi de criza ucrainiană prin organizarea unei misiunii de monitorizare în zona de conflict, pentru care trebuie să aibe acces neîngrădit în toate regiunile afectate. Sprijinul reformelor va fi asigurat și de UE prin decizia de lansarea a unei misiuni sub egida PCSA, de asistență pentru reforma sectorului de securitate civil ce va include acțiuni în sprijinul statului de drept și activitatea poliției. În acest context trebuie ca acțiunile armatei ucrainiene să se desfășoare fără a provoca mai mult separatiștii și fără a afecta populația civilă nevinovată prin producerea de victime colaterale și pagube materiale greu de recuperat.

Unele fapte foarte importante de remarcat în drumul democratic și european al Ucrainei le reprezintă alegerile prezidențiale libere care au avut loc în luna mai 2014 în condițiile de securitate precare parcurse de întreaga țară și semnarea Acordului de asociere cu UE în luna iunie. Atenția a fost în continuare îndreptată către demersurile democratice ale acestei țări odată cu planificarea și desfășurarea alegerilor pentru parlamentul Ucrainei în 26 octombrie 2014. În urma acestuia, forțele politice cu orientare europeană au câștigat alegerile, iar Rusia sub presiunea occidentală a recunoscut rezultatele. În același timp este de remarcat Planul de pace propus de către președintele Poroshenko cu aplicare din luna septembrie 2014 în vederea soluționării politice a situației din estul țării, plan susținut de UE și NATO. Planul nu a putut fi aplicat în întregime, deoarece luptele s-au reluat în estul țării, iar în prezent se aplică prevederile acordului de pace semnat la Minsk, la 12.02.2015. În reușita acestor demersuri, un aport considerabil îl are Rusia prin atitudinea de care va da dovadă.

Lucrarea a beneficiat de suport financiar prin proiectul cu titlul „**Studii doctorale și postdoctorale Orizont 2020: promovarea interesului național prin excelență, competitivitate și responsabilitate în cercetarea științifică fundamentală și aplicată românească**”, număr de identificare contract POSDRU/159/1.5/S/140106. Programul este cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013. **Investește în Oameni!**

NOTE:

1 Nova-Russia ajunge prin delimitarea teritorială până la gurile Dunării, incuzând Crimeea și sudul Ucrainei inclusiv alipirea Transnistriei.

2 Proiectul NABUCCO cu UE, în 2009; oleoductul SAMSUN-CEYHAN cu Rusia în 2010; conducta Trans-Anatoliană cu Azerbaidjanul, în 2011; conducta SOUTH-STREAM cu Rusia, în 2011.

3 Faptele de cruzime sunt reprezentate de mai multe decapitări televizate a unor cetățeni americani și britanici răpiți.

4 Țările afectate de criza siriană și ISIL sunt Turcia, Iordania și Libanul.

5 Organisation for the Prohibition of Chemical Weapons.

6 Forță navală cu misiuni de salvare-evacuare, misiuni contra minelor maritime sau operațiuni umanitare, fiind formată din nave maritime ale principalelor țări cu ieșire la Marea Neagră, inclusiv Rusia. Alte inițiative cu impact în zona de sud-est a Europei sunt: Inițiativa de Cooperare în Sud-Estul Europei (SECI); Comisia Mării Negre; procesul de Cooperare Sud-Est Europeană (SEEP); Centrul Energetic Regional la Marea Neagră; Pactul de Stabilitate pentru Europa de Sud-Est (SPSEE); Banca pentru Comerț și Dezvoltare la Marea Neagră (BSTDB); Organizația pentru Cooperare Economică la Marea Neagră (OCEMN); Brigada Sud-Est Europeană (Seebbrig); Forța Regională de Intervenție Dunăre-Marea Neagră; Forța Multinațională de Pace din Europa de Sud-Est.

7 Problemele de graniță, comerț și vamă între Ucraina Moldova și Transnistria.

8 Vezi atacurile teroriste de la Burgas, Bulgaria, 2012.

9 Lucru stabilit după cel de-al Doilea Război Mondial. Statele care pot avea arme nucleare conform deciziei ONU după război sunt puterile declarate învingătoare: Federația Rusă (moștenitoarea URSS), SUA, Marea Britanie, China și Franța. Ucraina, după destrămarea URSS devenise a treia putere nucleară a lumii, datorită focoarelor nucleare depozitate pe teritoriul său.

10 Armistițiul a intrat în vigoare la 15.02.2015. Printre altele, s-a atabilit retragerea armamentului greu și implementarea unei zone demilitarizate de-a lungul frontului ce se crease anterior.

BIBLIOGRAFIE

Baltă Corneliu, Marin Gheorghe, *Marea Neagră între necesitate și întâmplare*, Editura CTEA, București, 2005.

Bușe Dorel, *Geopolitică și geostrategie*, Editura UNAp „Carol I”, București, 2012.

Bideleux Robert, Jefferies Ian, *The Balkans. A post-communist history*, Routledge Taylor & Francis Group, New York, 2007.

Buzan Barry, *Waever Ole, Regions and Powers – The structure of International Security*, Cambridge University Press, 2003.

Brzezinski Zbigniew, *Marea Tablă de șah. Supremația americană și imperativele sale geostrategice*, Editura Univers Enciclopedic, București, 2000.

Grosaru Florin-Eduard, *Europa de sud-est, complexul regional de securitate european în care se perpetuează conflicte înghețate*, Editura CTEA, București, 2013.

Hanganu Marius, Marinescu Cornel, Chiorcea Ion, *Interesele României la Dunăre și Marea Neagră*, Editura UNAp „Carol I”, București, 2007.

Huntington Samuel P, *Ciocnirea civilizațiilor*, Editura Antet, București, 1997.

Marin Gheorghe, Baibarac Ionel, Barbu Victor, *Securitatea energetică și dimensiuni euroatlantice*, Editura CTEA, București, 2010.

Morgenthau Hans J., *Politica între națiuni, lupta pentru putere și lupta pentru pace*, Editura Polirom, Iași, 2007.

Joint declaration of the Prague Eastern Partnership Summit, Praga, 2009.

Revista „Impact strategic”, nr. 3/2013, *Geopolitici și geostrategii: tendințe și perspective, Securitate și strategie militară*, Editura UNAp „Carol I”, București, 2013.

Sadowska Maria, Swieboda Pavel, *Eastern Partnership-Good Start, Hard Labour to come, Centre for european strategy*, Varșovia, 2009.

Strategia Europa 2020, Bruxelles, 2010.

Strategia Uniunii Europene de dezvoltare durabilă, Bruxelles, 2006.

Wales Summit Declaration issued by the Heads of State and Government participating in the meeting of the North Atlantic Council in Wales, 05.09.2014.